

FAO-nun ərzaq qiymət indeksləri nədən xəbər verir

Dünya üzrə kənd təsərrüfatı məhsullarından ucuzlaşanı da olacaq, bahalaşanı da

Yer üzündə əhalinin sürətlə artması və iqlim dəyişikliyinə kənd təsərrüfatına vurduğu ziyan ərzaq məhsullarına olan tələbatın artmasına səbəb olub. Bu artım, üstəlik əhalinin alıcılıq qabiliyyətinin aşağı olması son dərəcə həssas və təhlükəli vəziyyət yaradıb.

Son dövrlər dünya səviyyəsində aqrar sahədə müasir texnika və texnologiyaların tətbiqi sayəsində məhsuldarlıq yüksəlsə də, bu, 8 milyarddan çox insanı lazımi qədər ərzaqla təmin etməyə imkan vermir. Belə vəziyyətin digər yaranma səbəbi isə ölkələrin inkişaf səviyyəsinin və əhalinin alıcılıq qabiliyyətinin daban-dabana zidd olmasıdır. Nəticədə dünyanın bir hissəsində insanlar tox, digər hissəsində ac yaşayırlar. Müxtəlif statistikalara görə, hazırda dünyada 800 milyon insan ərzaq çatışmazlığından əziyyət çəkir.

Azərbaycanda ərzaq təhlükəsizliyini təmin etmək üçün ciddi aqrar islahatlar aparılıb və bu, indi də davam edir. Dövlət aqrar sektorun inkişafı, əhalinin ərzaqla təminatını yaxşılaşdırmaq üçün geniş dəstək proqramları həyata keçirir. Bu gün həmin tədbirlərin müsbət nəticələ-

ri göz qabağındadır. Əgər illər öncə Azərbaycan bazarında satılan kənd təsərrüfatı məhsullarının böyük əksəriyyətini idxal malları təşkil edirdisə, bu gün tam əksinədir. Hətta indi Azərbaycan Qafqaz regionunda kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracında lider ölkədir. Məsələn, cari ilin yanvar-may aylarında ölkəmizdən ixrac edilən yeyinti məhsullarının dəyəri 14,4 faiz artaraq 417,7 milyon dollar olmuşdur. Həmin dövrdə qeyri-neft məhsullarının ixracında üstünlük təşkil edən üç əsas məhsuldan ikisi kənd təsərrüfatına aiddir. Dövlət Statistika Komitəsindən verilən məlumata görə, cari ilin 5 ayı ərzində ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı 1,5, o cümlədən heyvandarlıq məhsulları üzrə 1, bitkiçilik məhsulları üzrə 3,1 faiz artmışdır. Demək olar ki, Azərbaycan buğdadan savayı digər kənd təsərrüfatı məhsulları üzrə daxili tələbatı əsasən yerli istehsal hesabına ödəyir. Bu da ölkənin ərzaq təhlükəsizliyində önəmli rol oynayan amildir.

Amma bir iş də var ki, Azərbaycan dünyaya açıq ölkədir və biz kənd təsərrüfatı məhsulları ixrac etdiyimiz kimi, ehtiyacımız olan məhsulları idxal da edirik. O üzdən dünyada aqrar məhsulların qiymətlərinin artıb-azalması ölkəmizə təsirsiz ötüşmür. BMT-nin Ərzaq və

Kənd Təsərrüfatı Təşkilatının (FAO) məlumatına görə, ötən ay dünyada dənli bitkilərin və şəkər məhsullarının qiymətləri ucuzlaşsa da, süd məhsulları, ət və bitki yağlarının qiymətləri bahalaşmışdır. Ay ərzində FAO-nun Dənli Bitkilər Qiymət İndeksi 1,5 bənd azalıb. Buna Argentina və Braziliyada bol məhsul səbəbindən dünyada qarğıdalının qiymətlərinin ikinci aydır ki, kəskin ucuzlaşması səbəb olub. Üstəlik arpa da ucuzlaşıb. Əvəzində buğdanın qiymətləri Avropa İttifaqı, Rusiya və ABŞ-nin bəzi bölgələrində hava ilə bağlı bahalaşmışdır.

Təşkilatın Bitki Yağları Qiymət İndeksi isə 2,3 bənd artıb. Yüksək artım palma, soya və raps yağı qiymətlərində müşahidə olunub. Palma yağının qiymətləri də güclü tələbat üzündən təxminən 5 faiz yüksəlib. Günəbaxan yağının qiymətləri isə Qara Dəniz regionunda məhsuldarlığın artacağı proqnozları ilə bağlı bir qədər ucuzlaşıb.

FAO-nun Ət Qiymət İndeksi 2,1 bənd artaraq tarixdə ən yüksək səviyyəyə çatıb. Dünyada qaramal, donuz və qoyun ətinin qiymətləri bahalaşmışdır, əvəzində toyuq ətinin qiymətlərində enmə müşahidə edilib.

Beynəlxalq təşkilatın Süd Məhsulları Qiymət İndeksi də 0,5 bənd artıb. Xüsusən Asiya ölkələrində güclü tələbatın və Okeaniya ilə Avropa İttifaqında təchizatın məh-

dud olması səbəbindən kərə yağına qiymətləri rekord səviyyəyə yüksəlib. Bununla paralel olaraq pendirin də qiymətləri üçüncü aydır ki, bahalaşmışdır. Amma quru südün (yağlı və yağsız süd tozları) qiymətləri qlobal tələbin zəifləməsi və kifayət qədər təchizat səbəbindən bir qədər aşağı düşüb.

FAO-nun Şəkər Qiymət İndeksi isə 5,2 bənd azalaraq ardıcıl olaraq dördüncü aydır ki, ucuzlaşmışdır və 2021-ci ilin aprel ayından bəri ən aşağı səviyyəyə düşüb. Bu azalma Braziliya, Hindistan və Taylandda hava şəraitinin əlverişli olması və əkiləcək sahələrin genişlənməsi nəticəsində yüksək məhsuldarlıq proqnozları ilə əlaqədardır. BMT təşkilatı 2025-2026-cı il mövsümünə dair yeni məhsul proqnozlarını əks etdirən dənli bitkilərin təchizatı və tələbatına dair yeni icmal dərc edib. Bu proqnoza əsasən, cari il qlobal dənli bitki istehsalının 2 milyard 925 milyon tona çatacağı gözlənilir ki, bu da öz növbəsində əvvəlki ayla müqayisədə 0,5, 2024-cü illə müqayisədə 2,3 faiz artım deməkdir. Artıma əsas səbəb buğda, qarğıdalı və düyü üzrə gözləntilərin yaxşılaşmasıdır. Bununla belə, bəzi əsas regionlarda isti və quraq hava şəraitinin xüsusən qarğıdalının məhsuldarlığına mənfi təsir göstərə biləcəyi ehtimalı var.

FAO-nun məlumatına görə, dünya üzrə buğda istehsalının 805,3 milyon tona çatacağı proqnozlaşdırılır. Bu, Hindistan və Pakistanda məhsuldarlığın gözləniləndən yüksək olması ilə əlaqədardır. Qarğıdalı istehsalı da Braziliyada əlverişli hava şəraiti və Hindistanda əkiləcək sahənin yüksəlməsi hesabına artacaq. Ukrayna və Aİ-də isə quraqlıq və azalmış əkin sahələrinə görə istehsalda azalma gözlənilir.

Bundan əlavə, qlobal düyü istehsalının (təmizlənmiş halda) 555,6 milyon tonla rekord səviyyəyə çatacağı proqnozlaşdırılır. Amma istehsalın Hindistan, Banqladeş, Pakistan və Vyetnamda artım proq-

nozlarına baxmayaraq, İraq və ABŞ-də azalma gözlənilir.

2025-2026-cı il mövsümündə dünya üzrə dənli bitkilərin istifadəsi 2 milyard 900 milyon ton səviyyəsində proqnozlaşdırılır ki, bu da əvvəlki mövsümlə müqayisədə 0,8 faiz artım deməkdir. Həmin dövrdə xüsusən iri dənli bitkilərin istehsalının artacağı gözlənilir. Bu, buğda istifadəsi üzrə proqnozların bir qədər azalmasına səbəb olub. Düyü istehlakı isə ərzaq tələbatının artması və Hindistanda davam edən etanol istehsalı ilə artmağa davam edəcək.

Mövsümün sonunda dünya üzrə dənli bitki ehtiyatlarının 889,1 mil-

yon tona çatacağı proqnozlaşdırılır. Bu, 30,3 faizlik ehtiyat-istehlak nisbətinə uyğun gəlir. Belə vəziyyət nisbətən rahat təchizat durumunun yaranmasını təmin edir.

2025-2026-cı il mövsümündə qlobal dənli bitki ticarətinin 486,9 milyon tona çatacağı proqnozlaşdırılır. Buğda və düyü ixracatında artım gözlənilir, düyü ticarəti isə 60,8 milyon tonla rekord səviyyəyə çatıb. Qarğıdalı ticarətinə gəldikdə, o, bir qədər azalacaq. Arpa və sorqo ticarətində isə artım gözlənilir.

Rüstəm KAMAL,
"Azərbaycan"